

4 Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala ylläpitää ja parantaa eri-ikäisten helsinkiläisten mahdollisuuksia henkiseen ja fyysiseen hyvinvointiin, sivistymiseen sekä aktiiviseen kansalaisuuteen ja tukee Helsingin elinvoimaisuutta.

Toimiala jakautuu neljään palvelukokonaisuuteen sekä toimialan hallintoon. Palvelukokonaisuudet ovat kulttuuri, liikunta, nuoriso ja kirjasto. Toimiala toimii kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan alaisuudessa ja lautakunnalla on kolme jaostoa, jotka ovat kulttuuri- ja kirjastojaosto, liikuntajaosto ja nuorisojaosto.

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalla on kolme talousarviokohtaa:

- kulttuuri ja vapaa-aika (talousarviokohta 4 10 01)
 - kulttuurin laitosavustukset (4 10 02)
 - liikunnan laitosavustukset (4 10 03)
- sekä investoinnit (8 05 04)

4 10 01 Kulttuuri ja vapaa-aika

Käyttötalous

Kaupunginvaltuuston 8.12.2021 hyväksymässä talousarviossa kulttuuri ja vapaa-aika talousarviokohdan toimintakate oli -205,0 miljoonaa euroa. Kaupunginvaltuuston 7.12.2022 päätöksellä talousarviokohdalle siirrettiin lisäksi yhteensä 0,2 miljoonaa euroa, joka koostui sosiaali- ja terveystoimialalta kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalle siirtyneiden työntekijöiden palkkakustannuksista sekä kaupunginhallituksen käyttövaroista palkkakehitysohjelmaan osoitetuista määrärahoista.

Talousarviokohdalle kertyi tuloja 33,3 miljoonaa euroa, mikä on 2,5 miljoonaa euroa talousarviota vähemmän. Alkuvuonna 2022 koronarajoitusten vuoksi toimialan toimipaikat olivat kokonaan tai osittain kiinni, mikä vaikutti myyntitulojen pienenemiseen erityisesti liikunta- ja kulttuuripalveluissa. Palvelujen kysyntä ei palautunut vuoden loppupuolella koronapandemiaa edeltäneelle tasolle.

Talousarviokohdan menot olivat 239,4 miljoonaa euroa ja ne alittivat talousarvion 1,6 miljoonalla eurolla. Toimialan kulttuuri-, nuoriso- ja kirjastopalveluissa syntyi menosäästöjä henkilöstökuluissa, palveluiden ostoista ja vuokrissa. Näillä menosäästöillä pystyttiin kompensoimaan liikuntapalveluissa syntyneitä budjetoitua suurempia menoja muun muassa energia- ja henkilöstökuluissa sekä palvelujen ostoissa.

Talousarviokohdan toimintakatteen toteuma oli -206,1 miljoonaa euroa, mikä on 0,9 miljoonaa euroa talousarviota heikompi.

Sitovat toiminnan tavoitteet toteutuivat seuraavasti:

Toiminnan jälleerakentaminen

Tavoite ei toteutunut.

- Käyntikerrat (22 827 000)

Toteuma oli 22 341 879 käyntikertaa. Tavoitetta mitattiin digitaalisten ja fyysisten käyntikertojen yhteenlasketulla määrällä.

Toimialan palvelujen kysyntä ei palautunut koronapandemiaa edeltäneelle tasolle. Osa toimialan palveluista oli alkuvuodesta rajoitusten vuoksi kiinni, eivätkä asiakkaat sulkujen päätyttyä palanneet toimialan palveluihin odotetusti. Kesä- ja syyskaudella fyysisten käyntikertojen tulos oli ennakoitu parempi, pääosin onnistuneiden kesätoimintojen ansiosta erityisesti liikuntapalveluissa. Kokonaisuutena fyysiset käyntikerrat jäivät kuitenkin tavoitteestaan (fyysisten käyntikertojen tavoite: 18 827 000, toteuma: 18 087 117, erotus: - 739 883).

Digitaalisten käyntikertojen tavoite sen sijaan ylittyi pääosin korona-aikana kehitettyjen uusien digitaalisten palvelujen sekä Varaamo-palvelun kasvaneiden käyntikertojen ansiosta (digitaalisten käyntikertojen tavoite: 4 000 000, toteuma: 4 254 762, erotus: +254 762)

Toiminnan tehostaminen (Y)

Tavoite ei toteutunut.

- Yksikkökustannus kulttuuripalveluissa korkeintaan 24,56 euroa, liikuntapalveluissa korkeintaan 6,55 euroa, nuorisopalveluissa korkeintaan 24,15 euroa ja kirjastopalveluissa korkeintaan 4,08 euroa.

Toteuma oli kulttuuripalveluissa 21,59 euroa, liikuntapalveluissa 6,58 euroa, nuorisopalveluissa 26,66 euroa ja kirjastopalveluissa 4,47 euroa.

Tavoitteen toteutumista seurattiin palvelukokonaisuuksittain mitattavalla yksikkökustannuksella. Yksikkökustannus laskettiin palvelukokonaisuuksittain niin, että palvelukokonaisuuksien nettomenoja (menot miinus tulot) verrattiin palvelukokonaisuudessa aikaansaatuihin suoritteisiin eli käyntikertoihin. Näin pyritään osoittamaan palvelukokonaisuuksien toiminnan panos-tuotos-suhdetta. Yksikkökustannuslaskennassa toimialan yhteisten hallinto- ja tukipalveluiden kustannukset on vyörytetty täysimääräisesti palvelukokonaisuuksille. Toimialan jakamia avustusmäärärahoja ei huomioida toimintamenoissa yksikkökustannuksia laskettaessa.

Mittarilla pyritään ohjaamaan toimintaa ja johtamista tehokkaasti huomioiden se, että toiminnan volyymit palvelukokonaisuuksien välillä ja niiden sisällä vaihtelevat paljon.

Kulttuuripalveluissa yksikkökustannukset alittivat tavoitetason, koska käyntikertoja saavutettiin tavoiteltua enemmän ja nettomenot jäivät talousarviota pienemmiksi.

Liikuntapalveluissa yksikkökustannukset toteutuivat sen sijaan tavoiteltua korkeampina. Käyntikertoja saavutettiin tavoitetta enemmän, mutta liikuntapalvelujen menot nousivat muun muassa kohonneiden energiakustannusten sekä budjetoitua suurempien henkilöstökustannusten ja palvelujen ostojen vuoksi niin paljon, että saadulla tulokertymällä ei pystytty kompensoimaan kasvaneita kustannuksia.

Myös nuoriso- ja kirjastopalveluissa yksikkökustannukset toteutuivat tavoiteltua korkeampina. Molempien palvelukokonaisuuksien osalta nettomenot olivat talousarviota pienemmät, mutta koska käyntikerrat jäivät tavoitetasosta, ei yksikkökustannustavoite toteutunut.

Suorite- ja taloustavoitteet:

Alkuvuoden koronasulkujen ja rajoitusten sekä näiden arvioitua pidempikestoisten vaikutusten vuoksi toimiala ei saavuttanut kaikkia suoritettavuuksiaan. Fyysisten käyntikertojen tavoite ei toteutunut, koska palvelujen kysyntä ei palautunut koronapandemiaa edeltäneelle tasolle. Sen sijaan digitaalisten käyntikertojen tavoite ylittyi pääosin korona-aikana kehitettyjen uusien digitaalisten palvelujen sekä Varaamo-palvelun kasvaneiden käyntikertojen ansiosta.

Toimialan tuottavuutta mitataan tuottavuusindeksillä, jossa verrataan toimialan toimintakatetta (tulot miinus menot) palveluissa käyvien asiakkaiden käyntikertojen (fyysiset ja digitaaliset) määrään. Tuottavuusindeksin laskennassa inflaation vaikutus on poistettu. Lisäksi toimintakatteesta on poistettu avustusmäärärahat.

Tuottavuusindeksi kertoo mikä on palveluiden tuottamiseen käytettävän rahan suhde asiakkaiden käyntikertoihin. Tuottavuusindeksin kasvaessa käyntikerrat kasvavat rahan käyttöä nopeammin.

Perusvuotena tässä vertailussa on vuosi 2020, johon verrattuna tuottavuus on parantunut selvästi, koska koronasta toipuminen näkyy asiakasmäärien palautumisena lähes normaalitasolle. Myös menopuolella kustannusten kasvu on ollut maltillista huolimatta kasvaneista energiamenoista.

Yksikkökustannukset kertovat kuinka paljon toimiala käyttää määrärahoja palvelukokonaisuuksittain suhteessa Helsingin väestömäärään. Yksikkökustannuslaskennassa palvelukokonaisuuksien nettomenoja (menot miinus tulot) verrataan väestömäärään. Toimialan yhteisten hallintopalveluiden menot on yksikkökustannuslaskennassa vyörytetty palvelukokonaisuuksille täysimääräisesti.

Yksikkökustannuksia on laskettu kahdella tavalla: niin, että yksikkökustannuksiin sisällytetään toimialan jakamat järjestö- ja laitosavustukset sekä yksikkökustannukset ilman avustuksia.

Yksikkökustannukset ovat pienentyneet talousarviosta muissa palvelukokonaisuuksissa paitsi liikuntapalveluissa. Liikuntapalveluissa koronapandemian johdosta alkuvuonna kiinni olleiden toimipaikkojen aiheuttamaa tulonmenetystä ei ole pystytty kompensoimaan menosäästöillä, koska toimipaikkojen energia-, henkilöstö- ja kunnossapitomenot ovat kasvaneet merkittävästi. Muissa palvelukokonaisuuksissa menosäästöillä on pystytty kattamaan asiakasvirran pienenemisen aiheuttamat tulonmenetykset.

Suorite- ja taloustavoitteet

	Talousarvio	Toteutunut	Poikkeama
Suoritteet			
Suoritetavoitteet			
Käyntikerrat yhteensä	22 827 000	22 341 879	-485 121
Fyysiset käyntikerrat	18 827 000	18 087 117	-739 883
Digitaaliset käyntikerrat *)	4 000 000	4 254 762	254 762
Kirjasto			
Fyysiset käyntikerrat	7 500 000	6 385 586	-1 114 414
Digitaaliset käyntikerrat	3 200 000	3 133 451	-66 549
Kulttuuri			
Fyysiset käyntikerrat	1 200 000	1 097 435	-102 565
Digitaaliset käyntikerrat	450 000	747 377	297 377
Liikunta			
Fyysiset käyntikerrat	9 000 000	9 659 097	659 097
Digitaaliset käyntikerrat	0	0	0
Nuoriso			
Fyysiset käyntikerrat	1 127 000	944 999	-182 001
Digitaaliset käyntikerrat	133 000	140 808	7 808
Toimialan yhteiset palvelut	217 000	233 126	16 126
Avustukset euroa / asukas			
Toimiala yhteensä	53,00	53,60	0,60
Kulttuuri	25,70	25,70	0
Liikunta	12,60	12,70	0,10
Nuoriso (7-28 v. nuoret)	14,70	15,20	0,50

*) Vuonna 2022 otetaan käyttöön uudistettu määritelmä digitaaliselle käyntikerralle

Henkilöstösuunnitelma

Henkilöstön käyttö	Talousarvio	Toteutunut	Poikkeama
Henkilöstön määrä	1 825	1 825	0
Henkilöstötyövuodet (oma henkilöstö)	1 029	1 029	0

Tuottavuutta kuvaavat tunnusluvut

Tuottavuusmittari	TA 2022	2022	2021	2020
Tuottavuusindeksi (2020=100)	107,8	108,9	101,6	100,0

Yksikkökustannukset

e / asukas (sis. järjestö ja laitosavustukset)	Talousarvio	Toteutunut	Poikkeama
Palvelukokonaisuus			
Liikunta	125,7	132,8	7,1
Nuoriso	51,3	49,3	-2,0
Kirjasto	66,4	64,6	-1,8
Kulttuuri	123,2	122,0	-1,2
Yhteensä	366,6	368,7	2,1

Yksikkökustannukset

e / asukas (ilman avustuksia)	Talousarvio	Toteutunut	Poikkeama
Palvelukokonaisuus / palvelu			
Liikunta	89,9	97,0	7,1
Nuoriso	47,3	45,2	-2,1
Kirjasto	66,4	64,6	-1,8
Kaupunginmuseo	12,3	12,3	0
Orkesteri	19,6	19,4	-0,2
Taidemuseo	11,6	11,5	-0,1
Kulttuurikeskukset ja kulttuurin edistäminen	19,7	18,6	-1,1
Yhteensä	266,8	268,6	1,8

Tilan käyttö	TA 2022	2022	2021	2020
Tilat, m2	349 824	351 490	334 974	327 425
Tilojen pinta-alamäärä (htm ²) suhteessa asiakasmäärään	0,019	0,019	0,016	0,023

4 10 02 Kulttuurin laitosavustukset

Kulttuurin laitosavustuksilla tuetaan kulttuuria edistäviä toimijoita Helsingissä. Tukimuotoina ovat laina-, toiminta- ja vuokra-avustus. Vuonna 2022 avustuksia myönnettiin yhteensä 22,8 miljoonaa euroa jakautuen seuraavalla tavalla: Helsingin teatterisäätiö sr (13,6 miljoonaa euroa), Suomen Kansallisoopperan säätiö sr (3,7 miljoonaa euroa), Korkeasaaren eläintarhan säätiö sr (4,6 miljoonaa euroa), Uuden musiikin orkesteri (0,8 miljoonaa euroa) ja Suomen urheilumuseosäätiö (0,1 miljoonaa euroa).

4 10 03 Liikunnan laitosavustukset

Liikunnan laitosavustuksilla tuetaan liikuntaa edistäviä toimijoita Helsingissä. Tukimuotoina ovat rahoitus-, toiminta- ja vuokra-avustus. Vuonna 2022 avustuksia myönnettiin yhteensä 15,2 miljoonaa euroa jakautuen seuraavalla tavalla: Stadion-säätiö (6,1 miljoonaa euroa), Urheiluhallit Oy (4,0 miljoonaa euroa), Vuosaaren urheilutalo (2,3 miljoonaa euroa), Jääkenttäsäätiö (1,3 miljoonaa euroa), Mäkelänrinteen uintikeskus (0,6 miljoonaa euroa), Helsinki Stadion Oy (0,3 miljoonaa euroa), Urhea-säätiö (0,3 miljoonaa euroa), muut toimijat (0,3 miljoonaa euroa).

8 05 04 Irtain omaisuus

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimia-alan irtaimen omaisuuden perushankintaan oli käytettävissä yhteensä 9,6 miljoonaa euroa, joka koostui talousarvioon varatusta 7,5 miljoonasta eurosta ja edellisenä vuonna käyttämättä jääneiden määrärahojen perusteella myönnetystä 2,1 miljoonan euron ylitysoikeudesta.

Määrärahaa käytettiin 6,6 miljoonaa euroa. Ict-investointeihin käytettiin 1,8 miljoonaa euroa ja muihin irtaimen omaisuuden hankintoihin meni 4,8 miljoonaa euroa. Suurimmat ict-investoinnit liittyivät toimialan digitalisaatio-ohjelman toteuttamiseen. Muista investoinneista merkittävimpiä olivat Liikunnan kalusto- ja konehankinnat, Oodin, Myllypuron ja Kontulan kirjastojen varustaminen, nuorisotalojen hankinnat sekä ratikkamuseon päivitys ja orkesterin soitinhankinnat. Määrärahaa jäi käyttämättä 3,0 miljoonaa euroa projektien viivästymisten vuoksi ja ICT-investointeihin vaikuttaneiden elektronisten komponenttien toimitusvaikeuksien vuoksi.